

О. М. Гапєєва,
д. е. н., доцент, професор кафедри економіки та економічної безпеки,
Університет митної справи та фінансів

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6320-2775>

Д. В. Дзюба,
аспірант кафедри економіки та економічної безпеки,
Університет митної справи та фінансів

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-2389-8364>

О. С. Галєєв,
аспірант кафедри економіки та соціально-трудових відносин,
Університет митної справи та фінансів

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-5472-7474>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.19.41

МАКРОЕКОНОМІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

О. Hapieieva,
Doctor of Economic Sciences,
Professor of the Department of Economics and Economic Security, University of Customs and Finance

D. Dziuba,
Postgraduate Student of the Department of Economics and Economic Security, University of Customs and Finance

O. Halieiev,
Postgraduate Student of the Department of Economy and Social and Labor Relations, University of Customs and Finance

MACROECONOMIC FORECASTING OF SOCIO-ECONOMIC PROCESSES IN THE CONDITIONS OF THE TRANSFORMATION OF THE ECONOMY OF UKRAINE

У статті проведено дослідження динаміки соціально-економічних показників розвитку України за 2010—2022 рр. В результаті аналізу було зроблено такі висновки: зросла інфляція, підвищились ціни на товари та послуги для кінцевих споживачів, знизились ціни для бізнесу, погіршилась ситуація на ринку праці (зменшилась кількість працюючих та зросло безробіття), але спостерігається поступове зростання середньомісячної заробітної плати. Зовнішньоторговельна діяльність покращилась, експорт збільшився, а імпорт зменшився. Проведено розрахунок прогнозних макроекономічних показників до 2024 року. На основі отриманих даних отримано такі результати: ціни на товари та послуги для домогосподарств та бізнесу зростуть, але добробут домогосподарств покращиться. Зовнішньоторговельна активність покращиться. Експорт зростатиме, імпорт зменшуватиметься, платіжний баланс залишатиметься від'ємним, але внутрішні платежі зменшуватимуться відносно зовнішніх. Соціально-економічна ситуація в Україні через два роки залишиться приблизно на тому ж рівні, що й у 2022 році.

The socio-economic development of the state is the most important indicator of the assessment of the level of development of an individual state both in the world economy and for every resident of an individual country. The issue of the economic and social development of the state needs an urgent solution, since it is the high level of socio-economic development that will allow Ukraine to reach a qualitatively new level, raise the standard of living of the population and provide our country with a proper place in the world community.

The article conducted a study of the dynamics of socio-economic indicators (GDP per capita, GDP, inflation rate, unemployment rate, number of employed, exports, imports, producer prices, average monthly wages) of the development of Ukraine for 2010–2022. As a result of the analysis, it was made the following conclusions: inflation increased, prices for goods and services for final consumers increased, prices for businesses decreased, the situation on the labor market worsened (the number of employed persons decreased and unemployment increased), but a gradual increase in the average monthly wage was observed. In the conditions of changes in the economy, there was an increase in prices, but the standard of living of the population increased (nominal GDP and GDP per capita increased). Foreign trade activity improved, exports increased, and imports decreased. Forecast macroeconomic indicators until 2024 have been calculated. Based on the received data, the following results were obtained: the inflation rate will decrease, the producer price index will increase, GDP per capita and nominal GDP will increase. Foreign trade activity will improve. In 2 years, compared to 2022, the volume of exports of goods and services will increase, the volume of imports of goods and services and the balance of payments will decrease, but internal payments will decrease relative to external ones. In 2024, compared to 2021, the unemployment rate, the number of employed people will decrease, and the average monthly salary will increase, compared to 2022. The socio-economic situation in Ukraine in two years will remain approximately at the same level as in 2022.

Ключові слова: ВВП на душу населення, ВВП, рівень інфляції, рівень безробіття, кількість зайнятих, експорт, імпорт, індекс цін виробників, середньомісячна заробітна плата, трансформація, прогнозування.

Key words: GDP per capita, GDP, inflation rate, unemployment rate, number of employed, export, import, producer price index, average monthly salary, transformation, forecasting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Однією з ключових проблем удосконалення українського суспільства в сучасному світі в умовах високого рівня невизначеності та турбулентності всіх організаційно-управлінських процесів, в рамках яких розвивається сучасне світове господарство, можна визначити необхідність різнопланової та багатогранної трансформації соціально-економічної системи нашої країни відповідно до існуючих умов та обмежень з метою збереження накопиченого позитивного досвіду в економіці, культурі, науці, соціальній сфері майбутніх українських поколінь.

Соціальний та економічний розвиток держави — важливий показник для оцінки рівня розвитку конкретної держави як у світовій економіці, так і для кожного громадянина окремої країни. Це пов'язано з тим, що саме високий рівень соціально-економічного розвитку дає можливість Україні вийти на якісно новий рівень, підвищити рівень життя своїх громадян та забезпечити належне місце нашої країни у світовому співтоваристві. Незважаючи на наявність вагомого теоретичного доробку, науковці здійснюють пошук перспективних напрямів соціально-економічного розвитку, враховуючи особливості країни в процесі трансформації та акцентуючи увагу на важливості державних регуляторних чинників.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Зміни та прогнозування соціально-економічних процесів на макrorівні досліджували: Черняк О. І., Захарченко П. В. [1, 8], Бріль М.С. [2], Геєць В.М. [4], Пенюкова О. Г. [7], Шинкарук Л.В., Бевз І.А., Барановська І.В. [9], Сухоруков А. І., Харазішвілі Ю. М. [10] та інші.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Розрахувати прогнозні значення соціально-економічних процесів в умовах трансформації економіки України.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

ВВП (валовий внутрішній продукт) є найважливішим показником стану економіки нашої країни: постійне зростання ВВП означає, що розвивається. З'являються нові види виробництва та підприємства, збільшується кількість виготовленої продукції на вже діючих підприємствах.

ВВП зростає, а отже, у громадян країни з кожним роком з'являється все більше можливостей працювати, заробляти та задовольняти свої потреби; зниження ВВП, швидше за все, означає скорочення виробництва, зни-

Таблиця 1. Динаміка ВВП та ВВП на душу населення, 2010—2022 рр.

Роки	ВВП на душу населення, грн	Номінальний ВВП, млн грн
2010	23603,6	1082569
2011	28813,9	1316600
2012	30912,5	1408889
2013	31988,7	1454931
2014	35834	1566728
2015	46210,2	1979458
2016	55853,5	2383182
2017	70224,3	2982920
2018	84192	3558706
2019	94589,8	3974564
2020	100432,5	4194102
2021	131907,2	5459574
2022	126152,3	5191028
Зміна 2022 р. до 2010 р., млн грн/грн	102548,7	4108459

Джерело: складено автором за [3, 5, 6].

ження зайнятості та національного доходу, що говорить про необхідність приділяти найпильнішу увагу економіці та виробничим галузям країни.

ВВП душу населення — цей показник використовується з метою оцінки рівня матеріального добробуту громадян тієї чи іншої держави та його економічної активності у той чи інший період. Рівень і динаміка ВВП душу населення свідчать про рівень і динаміку економічного зростання, але оскільки цей показник відбиває лише середні значення, не може врахувати нерівності в доходах і добробуті. Нами проведено дослідження динаміки ВВП та ВВП на душу населення за 2010—2022 рр. (табл. 1).

За проведеним аналізом можемо зробити висновок, що обсяг номінального ВВП збільшився на 4108,5 млрд. грн, а обсяг ВВП на душу населення на 102,5 млн грн. В умовах змін в економіці відбулося зростання цін, але рівень життя населення підвищився.

Індекс інфляції показує, наскільки подорожчали для населення ті чи інші товари за певний період. Знецінення грошей та підвищення цін призводить до збільшення видатків бюджету, зниження реальних доходів держави, необхідності посилення податкового навантаження, зростання державного боргу, що викликається дефіцитом державного бюджету. Це зумовлює важливість вивчення можливостей регулювання інфляції. При інфляції ціна на ідентичні товари з часом збільшується: на ту саму суму грошей після деякого часу можна буде купити менше товарів і послуг, ніж раніше. По суті купівельна спроможність грошей знижується, вони знецінюються. Високий рівень інфляції негативно впливає на валютну систему, уповільнює функціонування національного капіталу, сприяє накопиченню іноземної валюти та порушує фінансування державного бюджету. Проведено аналіз щодо динаміки індексу інфляції за 2010—2022 рр. (рис. 1).

Як показало дослідження, індекс інфляції за останні 12 років зріс на 17,5 пунктів. Це означає, що підвищився загальний рівень цін на товари та послуги для кінцевого споживача. В умовах трансформації економіки для населення відбулось подорожчання товарів.

Експорт та зовнішня торгівля в цілому є для країни джерелом зростання економіки, зовнішній фактор важливо враховувати при побудові прогнозів економічно-

го зростання та моделюванні економічної політики країни. Прихильники експортно-орієнтованого зростання зазначають, що така політика призводить до спеціалізації економіки та отримання позитивного ефекту, крім того, експортний сектор, щоб конкурувати на зовнішніх ринках, має бути ефективним: створювати ринок для висококваліфікованих працівників, розвивати та розповсюджувати технології, запозичувати технології за кордоном.

Таким чином, теорія міжнародної торгівлі передбачає, що зростання експорту позитивно впливає на зростання економіки (export-led growth). Також важливо зазначити, що у науковій літературі відзначають і зворотний ефект впливу випуску продукції на обсяг експорту. Автори зазначають, що зростання ВВП передбачає зростання продуктивності та економію на витратах, що робить експорт ефективнішим.

Імпорт є важливим інструментом міжнародної торгівлі. Він дозволяє країнам отримувати доступ до товарів та послуг, які не виробляються всередині країни або виробляються у недостатній кількості.

Міжнародний импорт також сприяє підвищенню конкуренції на внутрішньому ринку, що може призвести до зниження цін та поліпшення якості товарів та послуг.

Імпорт має як позитивний, так і негативний внесок в економіку країни. З одного боку, импорт допомагає за-

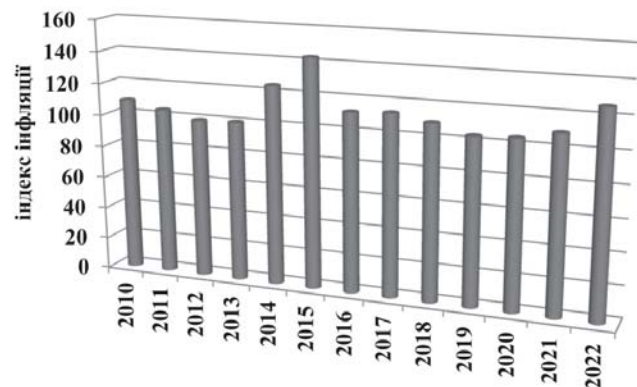

Рис. 1. Динаміка індексу інфляції, 2010—2022 рр.

Джерело: складено автором за [3, 5, 6].

Таблиця 2. Зовнішньоторговельний баланс України (млн грн), 2010—2022 рр.

Роки	Експорт товарів та послуг	Імпорт товарів та послуг	Сальдо
2010	549365	-580944	-31579
2011	707953	-779028	-71075
2012	717347	-835394	-118047
2013	681899	-805662	-123763
2014	770121	-834133	-64012
2015	1044541	-1084016	-39475
2016	1174625	-1323127	-148502
2017	1430230	-1618749	-188519
2018	1608890	-1914893	-306003
2019	1636416	-1947599	-311183
2020	1637399	-1681526	-44127
2021	2224704	-2286067	-61363
2022	1840563	-2712325	-871762
Зміна 2022 р. до 2010 р., млн грн	1291198	-2131381	-840183

Джерело: складено автором за [3, 5, 6].

Таблиця 3. Динаміка показників ринку праці

Роки	Рівень безробіття, %	Кількість зайнятих, тис. осіб	Середньомісячна заробітна плата, грн
2010	8,8	19180,2	2250
2011	8,6	19231,1	2648
2012	8,1	19261,4	3041
2013	7,7	19314,2	3282
2014	9,7	18073,3	3480
2015	9,5	16443,2	4195
2016	9,7	16276,9	5183
2017	9,9	16156,4	7104
2018	9,1	16360,9	8865
2019	8,6	16578,3	10497
2020	9,9	15915,3	11591
2021	10,3	15610,0	14014
2022	нд	нд	14847
Зміна 2022 р. до 2021 р.	1,5	-3570,2	12597

нд — немає даних

Джерело: складено автором за [3, 5, 6].

довольнити потреби населення в товарах та послугах, які неможливо чи недоцільно виробляти всередині країни. Це сприяє покращенню рівня життя громадян та розвитку соціальної інфраструктури. З іншого боку, імпорт може призвести до негативного впливу на вітчизняних виробників, що може призвести до зменшення їхньої конкурентоспроможності та зниження виробництва на території країни.

Зовнішньоторговельний баланс — це макроекономічний показник, який показує залежність економіки від зовнішніх ринків. Зовнішньоторговельний баланс є різницею між експортом та імпортом. Якщо експорт перевищує імпорт у вартісному вираженні, то баланс вважається позитивним (активним). Якщо імпорт перевищує експорт у вартісному вираженні, то платіжний баланс вважається негативним (пасивним). Країни прагнуть позитивного сальдо торгового балансу, оскільки це дозволяє їм бути незалежними від інших країн і задовольняти власні потреби. Проведено оцінку зовнішньоторговельного балансу України за 2010—2022 рр. (табл. 2).

За даними таблиці можемо стверджувати, що експорт товарів збільшився на 1291 млрд. грн, імпорт зменшився на 2131 млрд. грн і, відповідно, сальдо також зменшилось на 840 млрд. грн. За аналізований період (2010—2022 рр.) спостерігається збільшення обсягів вивезеного товару з України. Кількість ввезеного товару за той же період значно зменшилась. Від'ємне значення сальдо означає перевищення платежів із країни над платежами в країну за останні 12 років.

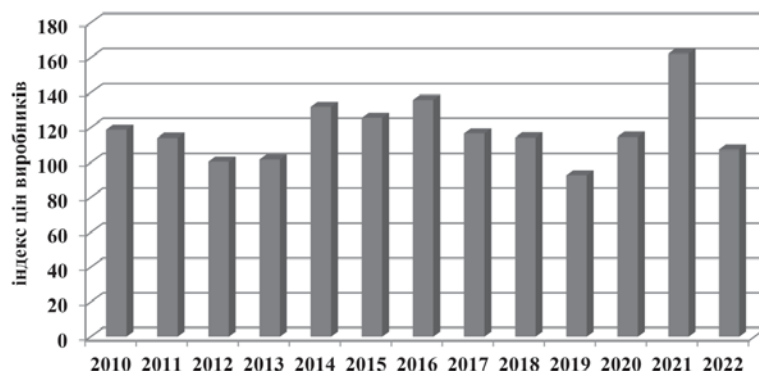
З усіх макроекономічних викликів, що стоять перед країнами, безробіття становить найбільшу загрозу соціально-економічному порядку та добробуту. Безробіття впливає практично на всі аспекти соціального:

— економіка скорочується внаслідок неефективного використання потенційних ресурсів країни (безробітні не беруть участі в національному виробництві та формуванні доходів);

— соціальна сфера, яка погіршується під тиском злочинності, пияцтва, соціальних заворушень, криз у сімейних відносинах, зростання психічної та фізичної інвалідності та інших соціальних негативних причин (традиційних супутників високого безробіття);

— під впливом безробіття та загрози безробіття політика може суттєво зміщуватися в бік посилення авторитаризму та безвідповідального популізму в уряді.

Зайнятість є складним соціально-економічним явищем і одним із основних факторів суспільного виробництва. Розглядаючи зайнятість як економічну категорію, потрібно говорити про суспільні відносини, які забезпечують зайнятість громадян і водночас забезпечують їх необхідними засобами до існування. Для того, щоб механізми підвищення якості життя громадян ефек-

Рис. 2. Динаміка індексу цін виробників, 2010—2022 рр.

Джерело: складено автором за [3, 5, 6].

Таблиця 4. Розрахункові дані економіки України

t _i	Індекс споживчих цін		Індекс цін виробників		ВВП на душу населення, грн		Номінальний ВВП, млн грн		t _i ²
	X _{i1}	I _i · X _{i1}	X _{i2}	I _i · X _{i2}	X _{i3}	I _i · X _{i3}	X _{i4}	I _i · X _{i4}	
1	2010	109,1	109,1	118,8	118,8	23603,6	23603,6	1082569	1
2	2011	104,6	209,2	114,1	228,2	28813,9	57627,8	1316600	4
3	2012	99,8	299,4	100,4	301,2	30912,5	92737,5	1408889	9
4	2013	100,5	402	101,7	406,8	31988,7	127954,8	1454931	16
5	2014	124,9	624,5	131,7	658,5	35834	179170	1566728	25
6	2015	143,3	859,8	125,5	753	46210,2	277261,2	1979458	36
7	2016	112,4	786,8	135,8	950,6	55853,5	390974,5	2383182	49
8	2017	113,7	909,6	116,6	932,8	70224,3	561794,4	2982920	64
9	2018	109,8	988,2	114,3	1028,7	84192	757728	3558706	81
10	2019	104,1	1041	92,5	925	94589,8	945898	3974564	100
11	2020	105	1155	114,7	1261,7	100432,5	1104757,5	4194102	121
12	2021	110	1320	162,3	1947,6	131907,2	1582886,4	5459574	144
13	2022	126,6	1645,8	107,3	1394,9	126152,3	1639979,9	5191028	169
Σ	91	1463,8	10350,4	1535,7	10907,8	860714,5	7742373,6	36553251	819

Джерело: складено автором за [3, 5, 6].

тивно функціонували, вони повинні базуватися на принципі ефективного державного регулювання ринку праці, зокрема в частині зайнятості. З точки зору розвитку самого суспільства зайнятість у суспільному виробництві має вирішальне значення, оскільки визначає як економічний потенціал суспільства, рівень і якість життя населення в цілому, так і добробут окремих громадян. Зайнятість у суспільному виробництві можна визначити як продуктивну зайнятість, а раціональну зайнятість — як співвідношення між продуктивною зайнятістю та іншими видами корисної зайнятості.

Заробітна плата є одним з головних чинників соціально-економічного життя країни як на колективному, так і на індивідуальному рівні. Заробітна плата є одним з основних показників стану економіки. Для більшості людей заробітна плата є основним джерелом доходу. Від її величини залежить рівень життя громадян будь-якої країни. Тому питання, пов'язані із заробітною платою — її розміром, формою нарахування та виплати тощо — є одними з найактуальніших як для працівників, так і для роботодавців. Високий рівень заробітної плати стимулює зусилля керівництва підприємств щодо раціоналізації використання робочої сили та модернізації виробництва. Механізми формування заробітної плати працівників у періоди трансформації економічної системи мають особливості, пов'язані з кризовим станом економіки, переходом до стадії розширеного відтворення та ступенем сформованості ринкових та інституційних структур. Досліджено динаміку показників ринку праці (табл. 3).

За отриманими результатами можемо зробити висновки, що стан на ринку праці погіршився, так як зріс рівень безробіття на 1,5 пункти і зменшилась кількість зайнятих на 18,6 % за 2010—2021 рр. Проте спостерігається позитивна динаміка щодо зростання середньомісячної заробітної плати штатного працівника на 126 тис. грн у 2022 році у порівнянні з 2010 роком.

Індекс цін виробників вимірює зміни в часі загальні ціни на ресурси, які підприємства закуповують для виробництва та споживання. Індекс відображає зростання оптових цін, але темпи його зростання не обов'язково збігаються з темпами зростання роздрібних цін (рис. 2).

Проведене дослідження динаміки цін виробників дає можливість зробити висновок, що в умовах транс-

формації економіки ціни за засоби виробництва зменшились на 11,5 пунктів.

Для макроекономічного прогнозування показників ВВП на душу населення, ВВП, рівня інфляції, рівня безробіття, кількості зайнятих, експорту, імпорту, ціни виробників, середньомісячної заробітної плати використано метод екстраполяції трендів. Рівняння тренда має такі способи опису залежностей: лінійна, квадратична, степенева, показникова, експоненційна та ін. Нами використовується лінійне рівняння тренда, яке має вигляд:

$$y = a + bt \quad (1),$$

де y — рівень показника, що вирівнюється за прямою і вільний від коливань;

a — початковий рівень тренда в момент або за період, що приймається за початок відліку часу t ;

b — середнє змінення за одиницю часу, тобто швидкість змінення або константа тренду.

Щоб використати тренд як інструмент ділового планування, необхідно знайти числові значення коефіцієнтів рівняння (a , b).

Згідно з методом найменших квадратів маємо:

$$\sum (y_t - a - bt)^2 \rightarrow \min \quad (2),$$

де y_t та t — відомі величини;

a , b — невідомі величини.

Функція матиме мінімальне значення за умови, якщо величини a і b задовольняють таку лінійну систему:

$$\begin{cases} \sum y_t = an + b \sum t \\ \sum y_t t = a \sum t + b \sum t^2 \end{cases} \quad (3),$$

де t — період часу;

a , b — невідомі коефіцієнти;

n — сума періодів часу.

Ця система матиме єдине рішення.

Використовуючи вищевикладений метод, нами здійснено макроекономічне прогнозування досліджених змін економічного стану в Україні в умовах трансформації (табл. 4).

У 2024 році індекс споживчих цін складатиме 118:

$$y = 15 \cdot 0,6 + 109 = 118$$

$$91a + 13b = 1463,8$$

$$819a + 91b = 10350,4$$

Індекс цін виробників через 2 роки зросте і становитиме 125,5:

Таблиця 5. Розрахункові дані зовнішньоекономічної діяльності України

t _i		Експорт товарів та послуг, млн грн		Імпорт товарів та послуг, млн грн		Сальдо, млн грн		t _i ²
		x _{i1}	t _i · x _{i1}	x _{i2}	t _i · x _{i2}	x _{i3}	t _i · x _{i3}	
1	2010	549365	549365	-580944	-580944	-31579	-31579	1
2	2011	707953	1415906	-779028	-1558056	-71075	-142150	4
3	2012	717347	2152041	-835394	-2506182	-118047	-354141	9
4	2013	681899	2727596	-805662	-3222648	-123763	-495052	16
5	2014	770121	3850605	-834133	-4170665	-64012	-320060	25
6	2015	1044541	6267246	-1084016	-6504096	-39475	-236850	36
7	2016	1174625	8222375	-1323127	-9261889	-148502	-1039514	49
8	2017	1430230	11441840	-1618749	-12949992	-188519	-1508152	64
9	2018	1608890	14480010	-1914893	-17234037	-306003	-2754027	81
10	2019	1636416	16364160	-1947599	-19475990	-311183	-3111830	100
11	2020	1637399	18011389	-1681526	-18496786	-44127	-485397	121
12	2021	2224704	26696448	-2286067	-27432804	-61363	-736356	144
13	2022	1840563	23927319	-2712325	-35260225	-871762	-11332906	169
Σ	91	16024053	136106300	-18403463	-158654314	-2379410	-22548014	819

Джерело: складено автором за [3, 5, 6].

$$y = 15 \cdot 0,9 + 112 = 125,5$$

$$91a + 13b = 1535,7$$

$$819a + 91b = 10907,8$$

ВВП на душу населення збільшиться до 141696 грн

$$y = 15 \cdot 9436 + 156 = 141696 \text{ грн}$$

$$91a + 13b = 860714,5$$

$$819a + 91b = 7742373,6$$

Спостерігатиметься ріст номінального ВВП до 5847077 млн грн

$$y = 15 \cdot 379411 + 155912 = 5847077 \text{ млн грн}$$

$$91a + 13b = 36553251$$

$$819a + 91b = 324925550$$

Отже, у порівнянні із 2022 роком у 2024 році знизиться рівень інфляції на 8,6 пунктів, зросте індекс цін виробника на 18,2 пункти, збільшиться ВВП на душу населення на 15543,7 грн, а номінальний ВВП на 656049 млн грн.

У 2024 році відбудуться зміни і у зовнішньоекономічній діяльності України (табл. 5).

Обсяг експорту товарів та послуг збільшиться до 2284835 млн грн

$$y = 15 \cdot 131527 + 311930 = 2284835 \text{ млн грн}$$

$$91a + 13b = 16024053$$

$$819a + 91b = 136106300$$

Обсяг імпорту товарів та послуг зменшиться і становитиме -2726863 млн грн

Таблиця 6. Розрахункові дані ринку праці в Україні

t _i		Рівень безробіття, %		Кількість зайнятих, тис. осіб		Середньомісячна заробітна плата, грн		t _i ²
		X _{i1}	t _i · X _{i1}	X _{i2}	t _i · X _{i2}	X _{i3}	t _i · X _{i3}	
1	2010	8,8	8,8	19180,2	19180,2	2250	2250	1
2	2011	8,6	17,2	19231,1	38462,2	2648	5296	4
3	2012	8,1	24,3	19261,4	57784,2	3041	9123	9
4	2013	7,7	30,8	19314,2	77256,8	3282	13128	16
5	2014	9,7	48,5	18073,3	90366,5	3480	17400	25
6	2015	9,5	57	16443,2	98659,2	4195	25170	36
7	2016	9,7	67,9	16276,9	113938,3	5183	36281	49
8	2017	9,9	79,2	16156,4	129251,2	7104	56832	64
9	2018	9,1	81,9	16360,9	147248,1	8865	79785	81
10	2019	8,6	86	16578,3	165783	10497	104970	100
11	2020	9,9	108,9	15915,3	175068,3	11591	127501	121
12	2021	10,3	123,6	15610	187320	14014	168168	144
13	2022	нд		нд		14847	193011	169
Σ	91	109,9	734,1	208401,2	1300318	90997	838915	819

Джерело: складено автором за [3, 5, 6].

$$y = 15 \cdot (-163901,5) - 268340,5 = -2726863 \text{ млн грн}$$

$$91a + 13b = -18403463$$

$$819a + 91b = -158654314$$

Сальдо платіжного балансу зменшиться і складатиме -442021 млн грн

$$y = 15 \cdot (-32374) + 43589 = -442021 \text{ млн грн}$$

$$91a + 13b = -2379410$$

$$819a + 91b = -22548014$$

Отже, через 2 роки, порівняно із 2022 роком, збільшиться обсяг експорту товарів та послуг на 444272 млн грн, зменшиться обсяг імпорту товарів та послуг на 14538 млн грн і сальдо платіжного балансу на 429741 млн грн.

Нами розраховано прогнозні значення на 2024 рік щодо стану на ринку праці (табл. 6).

Рівень безробіття зменшиться до 6,8 %.

$$y = 15 \cdot (-0,2) + 9,8 = 6,8 \%$$

$$91a + 13b = 109,9$$

$$819a + 91b = 734,1$$

Кількість зайнятих зменшиться і складатиме 9062 тис. осіб.

$$y = 15 \cdot (-871) + 22127 = 9062 \text{ тис. осіб}$$

$$91a + 13b = 208401,2$$

$$819a + 91b = 1300318$$

Спостерігатиметься ріст середньомісячної заробітної плати до 15883 грн

$$y = 15 \cdot 1110 - 767 = 15883 \text{ грн}$$

$$91a + 13b = 90997$$

$$819a + 91b = 838915$$

Отже, у 2024 році у порівнянні із 2021 роком рівень безробіття зменшиться на 3,5 пункти, зменшиться кількість зайнятих на 6548 тис. осіб, збільшиться середньомісячна заробітна плата на 1036 грн, у порівнянні із 2022 роком.

ВИСНОВОК

В умовах трансформації соціально-економічних процесів в Україні за 2010—2022 рр. зазнали змін: зросла інфляція, підвищилися ціни на товари та послуги для кінцевого споживача, для підприємств — зменшились, стан ринку праці погіршився (зменшилась кількість зайнятих і збільшився рівень безробіття), спостерігається поступове підвищення середньомісячної заробітної плати. В умовах змін в економіці відбулося зростання цін, але рівень життя населення підвищився. Зовнішньоторговельна діяльність покращилась: збільшились обсяги

експорту і зменшились обсяги імпорту. Розрахунок прогнозних макроекономічних показників показав, що у 2024 році ціни на товари та послуги для населення і для підприємств збільшаться, проте покращиться добробут населення. Покращиться зовнішньоторговельна діяльність: збільшиться експорт, зменшиться імпорт, сальдо хоча й залишиться від'ємним, але зменшиться платежі із країни відносно платежів в країну. Погіршиться стан ринку праці: зростатиме рівень безробіття, зменшуватиметься кількість зайнятих, але розміри середньомісячної заробітної плати продовжуватимуть збільшуватись. Загалом через 2 роки соціально-економічний стан в Україні залишиться майже на тому ж рівні, що й у 2022 році.

Література:

1. Актуальні проблеми прогнозування поведінки складних соціально-економічних систем: монографія / за ред. О. І. Черняка, П. В. Захарченка. Бердянськ: Вид. Ткачук О. В., 2016. 512 с.
2. Бріль М. С. Моніторинг макроекономічних показників на основі дослідження їх нестационарної динаміки в контексті реалізації стратегії сталого соціально-економічного розвитку держави. Проблеми економіки. 2016. № 1. С. 264—273.
3. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Економіка України в дослідженнях і прогнозах: 20 років діяльності Інституту економіки та прогнозування НАН України : монографія / відп. ред. акад. НАН України В.М. Геєць; редколегія: В.М. Геєць (голова), А.А. Гриценко, В.В. Небрат, І.І. Бажал (відповідальний секретар). НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогноз. НАН України". К., 2018. 568 с.
5. Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/>
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
7. Пенюкова О. Г. Методологія прогнозування основних макроекономічних показників на довгостроковий період. Формування ринкових відносин в Україні. 2011. № 2 (117). С. 57—57.
8. Прогнозування соціально-економічних процесів: сучасні підходи та перспективи: Монографія / За ред. О.І. Черняка, П.В. Захарченка. Бердянськ: Видавництво Ткачук, 2011. 391 с.
9. Структурні трансформації в економіці України: динаміка, суперечності та вплив на економічний розвиток: наукова доповідь / [Шинкарук Л.В., Бевз І.А., Барановська І.В. та ін.]; за ред. чл.-кор. НАН України Л.В. Шинкарук; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогноз. НАН України". К., 2015. 304 с.
10. Сухоруков А. І., Харазішвілі Ю. М. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія. К.: НІСД, 2012. 368 с.

References:

1. Chernyak, O.I., and Zakharchenko, P.V. (2016). Aktualni problemy prohnouzuvannya povedinky skladnykh sotsialno-ekonomichnykh system [Current Problems of Predicting the Behavior of Complex Socio-economic Systems], Vyd. Tkachuk O. V., Berdiansk, Ukraine.
2. Bril, M.S. (2016). "The Monitoring of Macroeconomic Indicators Based on Studying their Non-

Stationary Dynamics in the Context of Implementing the Strategy of Sustainable Socio-Economic Development of the State", Problemy ekonomiky, vol. 1, pp. 264—273.

3. State Statistics Service of Ukraine (2023), available at: <http://ukrstat.gov.ua/> (Accessed 09 Sept. 2023).

4. Heiets, V.M. (2018), Ekonomika Ukrainy v doslidzhenniakh i prohnouzakh: 20 rokiv diial'nosti Instytutu ekonomiky ta prohnouzuvannya NAN Ukrainy [Economy of Ukraine in research and forecasts: 20 years of activity of the Institute of Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine], NAN Ukrainy, DU "In-t ekon. ta prohnouzuv, Kyiv, Ukraine.

5. Minfin (2023), available at: <https://minfin.com.ua/> (Accessed 05 Sept. 2023).

6. Official website of the National Bank of Ukraine (2023), available at: <https://bank.gov.ua/> (Accessed 05 Sept. 2023).

7. Penkova, O.H. (2011), "Methodology of forecasting the main macroeconomic indicators for the long-term period", Formation of market relations in Ukraine, vol. 2 (117), pp. 57—57.

8. Cherniaka, O.I., and Zakharchenko, P.V. (2011), Prohnouzuvannya sotsial'no-ekonomichnykh protsesiv: suchasni pidkhody ta perspektyvy [Forecasting socio-economic processes: modern approaches and perspectives], Vydavnytstvo Tkachuk, Berdiansk, Ukraine.

9. Shynkaruk, L.V., Bevs, I.A., and Baranovska, I.V. (2015), Strukturni transformatsii v ekonomitsi Ukrainy: dynamika, superechnosti ta vplyv na ekonomichnyy rozvytok [Structural transformations in the economy of Ukraine: dynamics, contradictions and impact on economic development], NAN Ukrainy, DU "In-t ekon. ta prohnouzuv. NAN Ukrainy", Kyiv, Ukraine.

10. Sukhorukov, A.I., Kharazishvili, Yu.M. (2012), Modeliuvannya ta prohnouzuvannya sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku rehioniv Ukrainy [Modeling and forecasting of the socio-economic development of the regions of Ukraine], NISD, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 11.09.2023 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663